

8 fænomener der vil forme fremtidens urbanisering

Sammenhængskraft og
det byggede miljø

Fremtidens urbanisering, sammenhængskraft og det byggede miljø

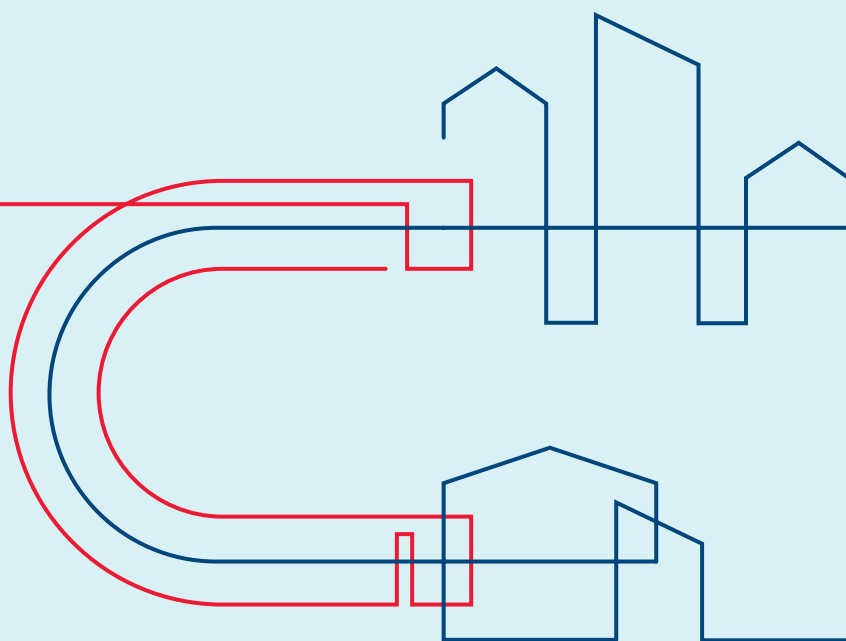
Frem mod 2030 vil befolkningen i Danmark stige fra ca. 5,7 mio. til 6,1 mio. indbyggere. 88 % af væksten forventes at ske i gruppen 60+ år. Befolkningen vil i stigende grad blive koncentreret i byerne, mens landområderne vil opleve et faldende folketal.

Tal fra Boligøkonomisk Videnscenter viser dog, at det er relativt få kommuner, der vil opleve et egentligt fald i folketallet. Byernes vækst vil primært være drevet af den yngre del af befolkningen, mens gennemsnitsalderen i landområderne stiger. De demografiske ændringer, den teknologiske udvikling og ændringer i livsstile kan skabe væsentlige ændringer i fremtidens boligbehov.

I det følgende har Institutet for Fremtidsforskning beskrevet otte fænomener, der forventes at udfordre det byggede miljø og sammenhængskraften i Danmark i de kommende årtier. For at sikre et sammenhængende Danmark i fremtiden bør disse fælles udfordringer analyseres og debatteres med henblik på at finde frem til bæredygtige løsninger. Derfor er der også indsat spørgsmål til refleksion undervejs i publikationen.

1. FÆNOMEN

Den dobbelte urbanisering

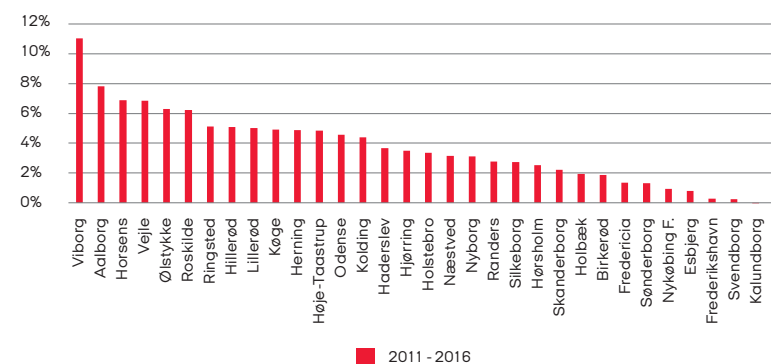
Urbaniseringen i Danmark indebærer, at en stigende andel af befolkningen bor i byerne.

København og Århus bliver ofte beskrevet som magneter, der tømmer befolkningen i landets øvrige byer. Men set i et historisk perspektiv vokser København ikke på bekostning af landets øvrige byer. I perioden 2011-2016 er de 40 største danske byer alle vokset i befolkningstal (jf. nedenstående figur). Ingen af dem vil ifølge analyser fra Institutet for Fremtidsforskning opleve

befolkningsfald frem mod 2030. Flytningen fra land til by sker i samtlige kommuner, oftest mod én af de nærliggende større byer, og skaber på den måde en indbyrdes konkurrence om at tiltrække de nye borgere. Resultatet er, at øerne og landområderne får faldende folketal.

En række kommuner vil fremover opleve befolkningstilbagegang, mens selve hovedbyen i kommunen oplever befolkningsfremgang.

Befolkningsvækst i de største danske byer 2011-2016 uden København og Århus

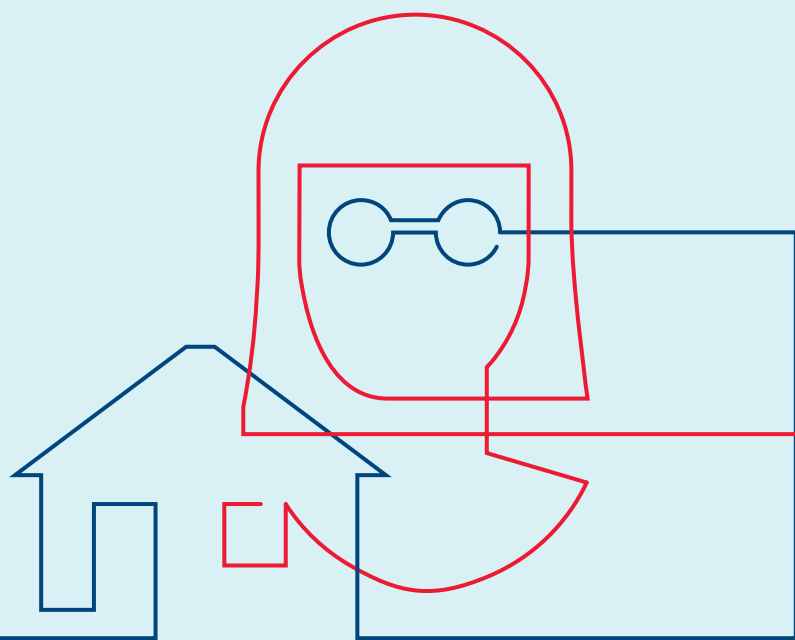
Kilde: Danmarks Statistik og Institutet for Fremtidsforskning

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Hvordan kommer det stigende skel mellem land og by til at påvirke fremtidens sammenhængskraft?
2. Hvordan understøtter man de større byers positive indflydelse på yderområderne?
3. Hvilke nye muligheder skabes ved en større generel befolkningskoncentration?

2. FÆNOMEN

Vækst baseret på ældre

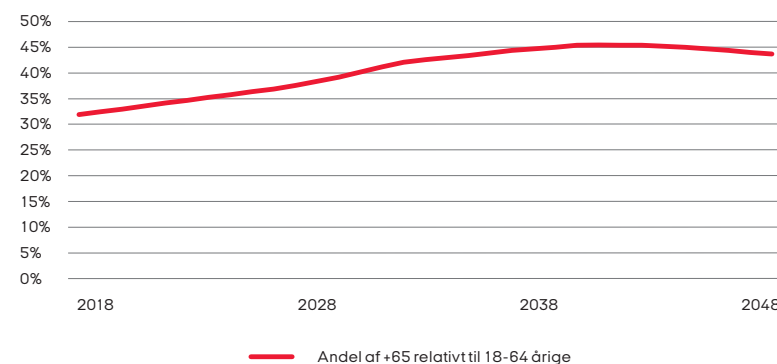
I 81% af de danske kommuner vil over halvdelen af befolkningstilvæksten frem mod 2030 ske i kategorien 65+ årige.

Aldringen er særlig markant i landdistrikterne, fordi de unge flytter til byerne for at finde arbejde og uddannelse. I dag er middellevetiden for danske kvinder 82 år. I 1840'erne var den 45 år. I de hundrede år mellem 1900 og 2000 blev antallet af ældre over 65 år fordoblet, noget der udfordrer samfundets sammenhængskraft, fordi forholdet mellem den arbejdende del af

befolkningen og dem under forsørgelse forskubbes [jvf. figur nedenfor] ¹.

I takt med at vi er blevet ældre, har opfattelsen af det at være gammel ændret sig. En analyse fra Institut for Fremtidsforskning viser, at folk generelt først opfatter sig selv som gamle, når de bliver 80 år. De fleste dør altså, før de opfatter sig selv som gamle. Alderdommen er således en alenetid for mange kvinder². 39% af befolkningsgruppen 80+ er mænd, mens under 20% af befolkningsgruppen 90+ er mænd.

Mængden af ældre sammenlignet med den arbejdende del af befolkningen

Kilde: Danmarks Statistik og Institut for Fremtidsforskning
NB: Middellevetiden for 0 årige.

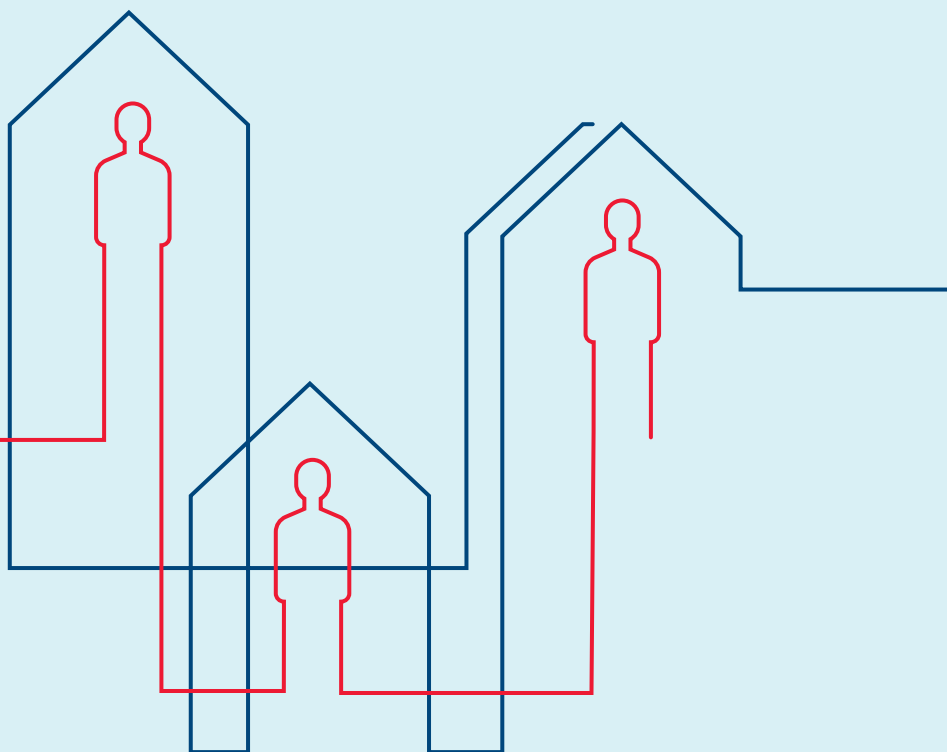
REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Hvordan sikrer man det gode ældreliv i et aldrende samfund?
2. Hvordan sikrer man gode boligområder, der understøtter fællesskab og reducerer ensomhed?
3. Hvordan sikrer man sammenhængskraften på øerne og i yderområderne?

Kilde: 1. Danmarks Statistik.
2. Ibid

3. FÆNOMEN

Singler i byen og på landet

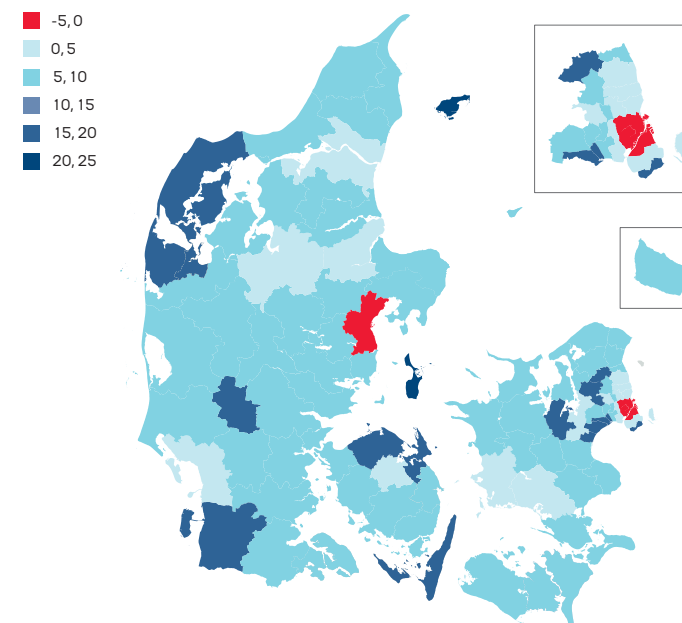

Singlernes andel i Danmark er 38% for husstande og 49% for familier¹. Forskellen skyldes, at nogle singler deler bolig, selvom de ikke er i slægt eller har samliv.

Ifølge Boligøkonomisk Videncenter vil antallet af singler imellem 2013 og 2040 stige med 367.700. En stigning på 24%. Stigningen i antallet af singler sker på tværs af alle aldersgrupper. Det er en af de væsentligste

ændringer i den danske befolkningsstruktur i de kommende år [jvf. nedenstående figur]. Andelen af ældre singler vil stige på landet og øerne, mens de unge singler primært vil være at finde i de større byer.*

Der vil også ske en kønsmæssig skævvridning, idet unge kvinder vil forventes at søge mod byerne i højere grad end yngre mænd.

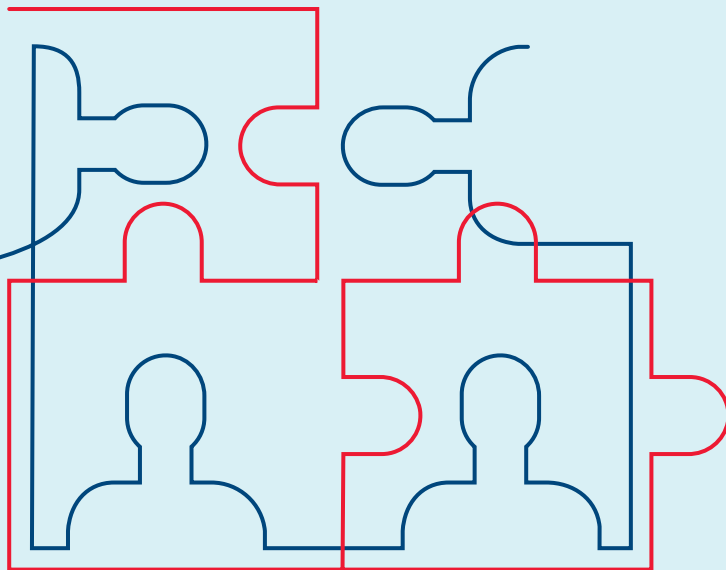
REFLEKSIONSPØRGSMÅL

1. Hvordan sikrer man, at singler har mulighed for at bo i de større byer, hvor priserne ellers kan presse dem ud?
2. Udviklingen i antallet af singler vil indebære, at etageboliger og rækkehuse vil blive mere attraktive. Hvilke udfordringer skaber det for den overordnede bolig-sammensætning?

*Bemærk, at det samlede antal singler i KBH og Århus vil falde 0-5%
Kilde: 1. Danmarks Statistik

4. FÆNOMEN

Familien i forandring

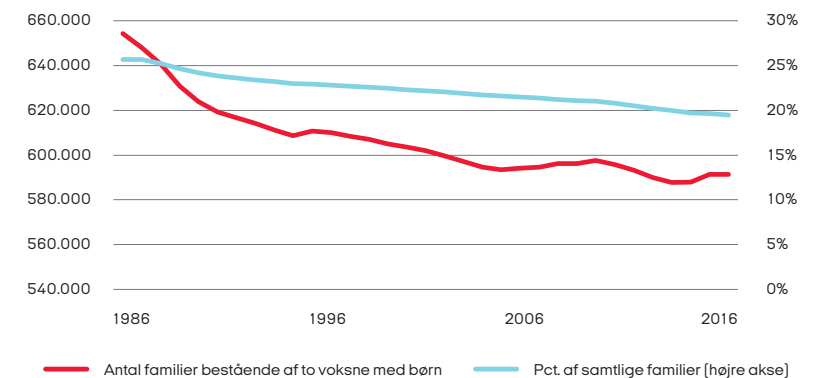
Antallet af familier med mor, far og børn er faldende og erstattes af mere sammen-satte og midlertidige konstellationer med "dine, mine og vores børn".

43% af 17-årige børn bor ikke sammen med begge deres biologiske forældre¹. Familierne får færre børn [jvf. nedenstående figur], bl.a. som følge af, at mange vælger at udskyde at få børn til efter endt uddannelse og måske kun får et enkelt barn.

Mens andelen af helt traditionelle kerne-familier er faldende, vinder alternative samlivsformer frem. Det gælder bl.a. de pengestærke DINKS [Double Income, No Kids] og LAT'erne [Living Apart Together].

Mange singlehusstande udgøres af par, der ikke bor sammen, såkaldte LAT's. Men i det eksisterende boligmarked er det økonomisk fjernt for de fleste.

Antal familier bestående af to voksne med børn

Kilde: Danmarks Statistik

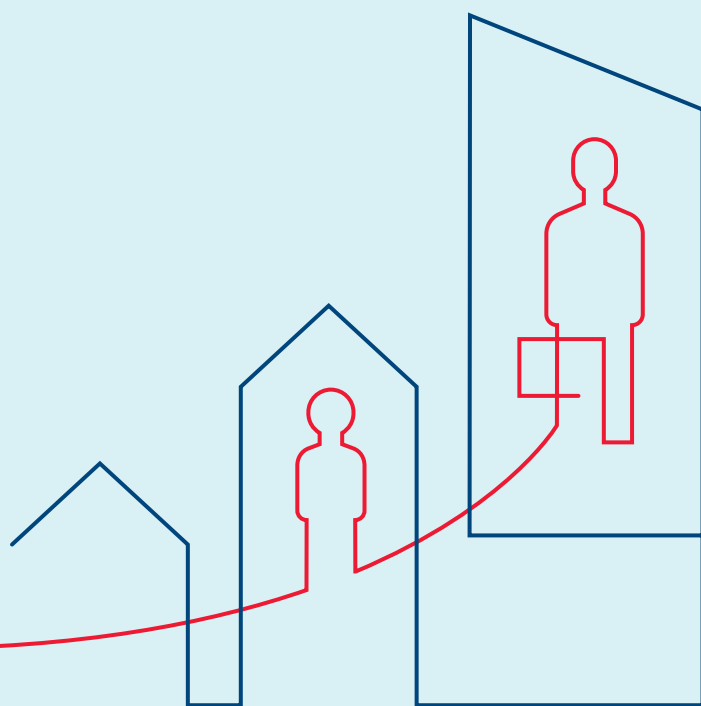
REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Hvordan kan fremtidens boliger tilpasses flere sammen-satte og midlertidige storfamilier?
2. Boliger bygges stadig med kernefamilien som skabelon. Er det muligt, at beboelsesejendomme i højere grad kan tilpasses de skiftende faser i moderne menneskers liv?
3. Hvad er konsekvensen af færre børnefamilier på boligmarkedet?

Kilde: 1. Danmarks Statistik

5. FÆNOMEN

Befolkningsudviklingen i København

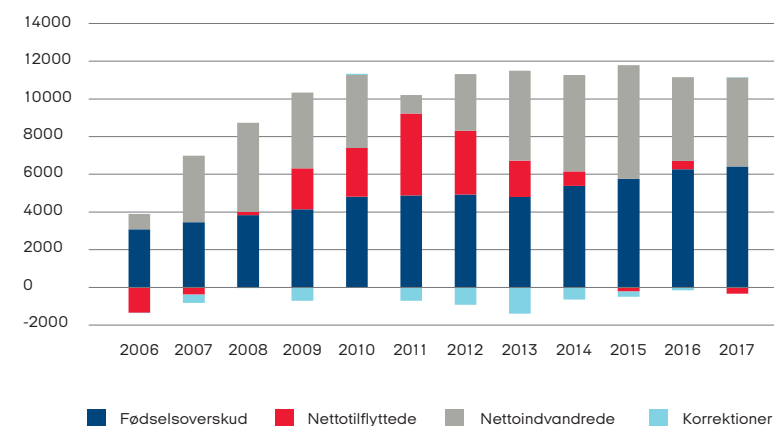
København er i de senere år vokset med mere end 10.000 mennesker per år¹. Væksten skyldes kun i mindre grad tilflytningen af bl.a. studerende.

Selvom der hvert år flytter et stort antal indbyggere til København, har nettotilflytningen isoleret set kun udgjort 13% af Københavns befolkningstilvækst set over de sidste 10 år. Derimod udgør indvandring, dvs. tilflytning til København fra et andet land end Danmark, 39% af væksten. Den resterende vækst

skyldes fødselsoverskuddet. Der bliver i dag født dobbelt så mange børn i København som for 10 år siden. Samme fænomen gør sig gældende for Hovedstadsområdet, selvom fødselsoverskuddet her er lavere.

Ifølge Boligøkonomisk Videnscenter peger befolkningsprognoser på, at der i fremtiden vil være nettoudflytning fra Københavns by, om end ikke særlig voldsom, mens der vil være nettotilflytning til Region Hovedstaden.

Befolkningsudvikling i København
2006 - 2017

Kilde: Danmarks Statistik

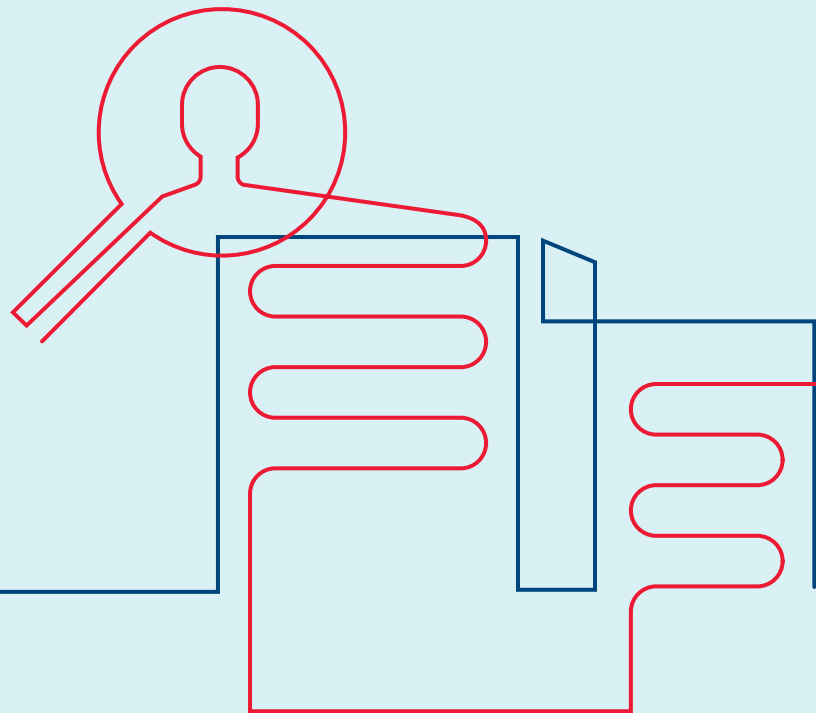
REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Hvordan vil et øget antal børn påvirke boligsammensætningen, prisudviklingen og sammenhængskraften i København?
2. Hvordan vil øget indvandring påvirke boligsammensætningen, prisudviklingen og sammenhængskraften i København?

Kilde: 1. Danmarks Statistik

6. FÆNOMEN

Sammenhængskraft og udsatte boligområder

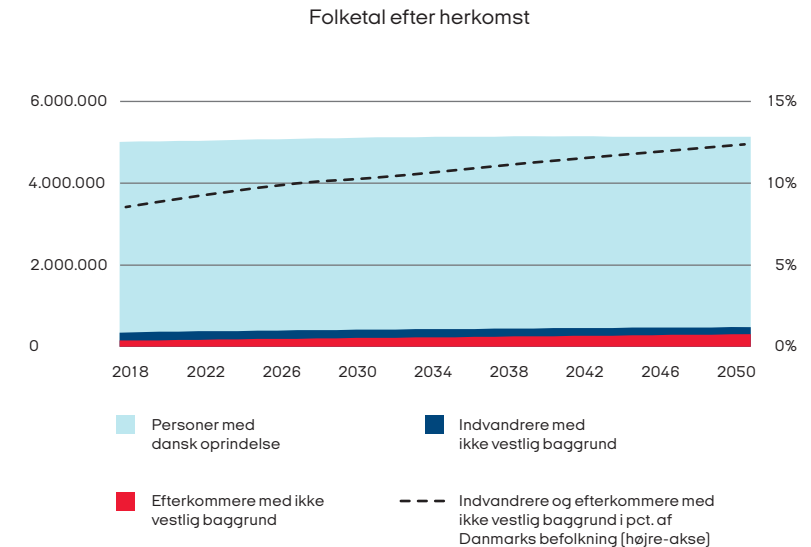

Ca. 1% af den danske befolkning bor i områder, der figurerer på regeringens såkaldte ghettoliste. Der er imidlertid store geografiske forskelle.

Ca. 1,8% af københavnere og 2,8% af århusianerne bor i en såkaldt ghetto. I Kolding og Slagelse kommuner er andelen over 4%. Høje Tåstrup er med 10% den kommune, hvor flest bor i en ghetto.

Et af kriterierne for, om et område kommer på regeringens ghettoliste, er, at der skal være over 1.000 beboere, og at andelen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande skal overstige 50%.

I dag er 8,6% af den danske befolkning indvandrere eller efterkommere. Et tal, der forventes at stige til 12% frem mod 2050. Det vil sige en relativ stigning på ca. 40% [jvf. nedenstående figur].

Kilde: Danmarks Statistik

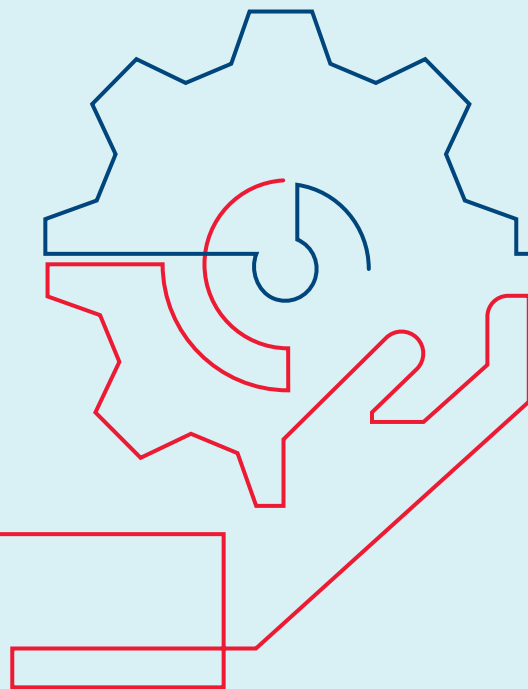
REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Hvordan sikres sammenhængskraften i en mere mangfoldig befolkning?
2. Hvordan kan boligpolitikken være med til at forbedre integrationen fremover?

Kilde: 1. Danmarks Statistik, Ghettolisten: Transport, Bygning og Boligministeriet 2017 og Danmarks Statistik

7. FÆNOMEN

Vil automatiseringen påvirke sammenhængskraften?

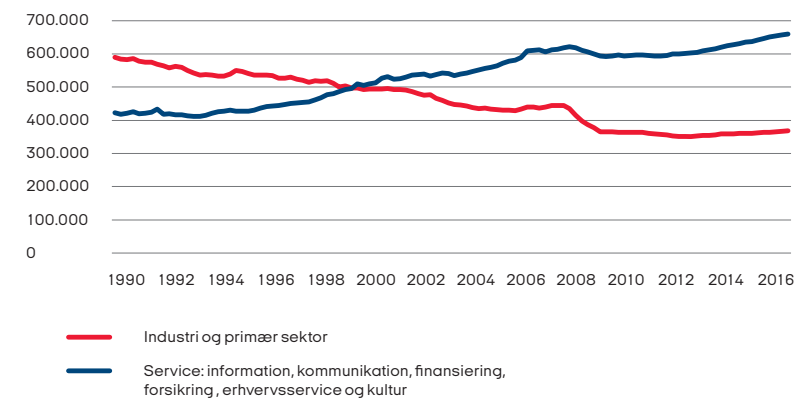

Industrien har oplevet en stigende grad af automatisering de sidste 40 år.

Produktiviteten er steget, mens antallet af beskæftigede i industrien er faldet. Og beskæftigelsen har forrykket sig mod serviceerhvervene (jvf. nedenstående figur). Den teknologiske udvikling er nu nået til et punkt, hvor servicesektoren i stigende grad vil kunne automatiseres. Spørgsmålet er, om de jobs, der bliver overflødiggjort af ny teknologi, vil blive erstattet af nye jobs inden for andre områder.

Optimister vil henvise til, at vi har oplevet automatisering tidligere, og at dette skabte økonomisk vækst og velstand. Pessimister vil henvise til, at kravene til opkvalificering denne gang er for høje, og at udviklingen vil gå for hurtigt til, at vi kan undgå massiv arbejdsløshed og en erodering af samfundets sammenhængskraft.

Antal beskæftigede fordelt på industri, primær sektor og service

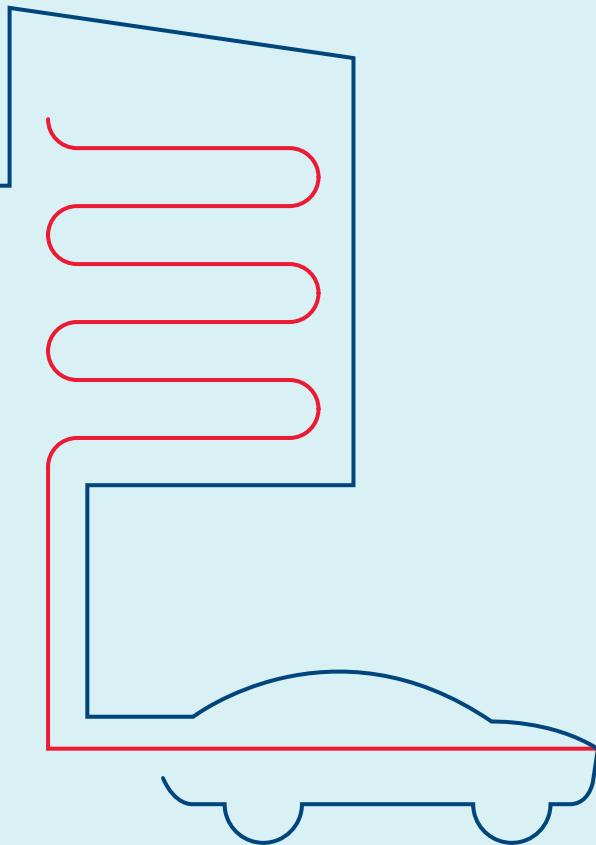
Kilde: Danmarks Statistik

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Hvordan sikrer man, at automatiseringen ikke ødelægger samfundets sammenhængskraft?
2. Hvordan vil by/land-udfordringen blive påvirket af øget automatisering og digitalisering?

8. FÆNOMEN

Vil selvkørende biler føre til nye bosætningsmønstre?

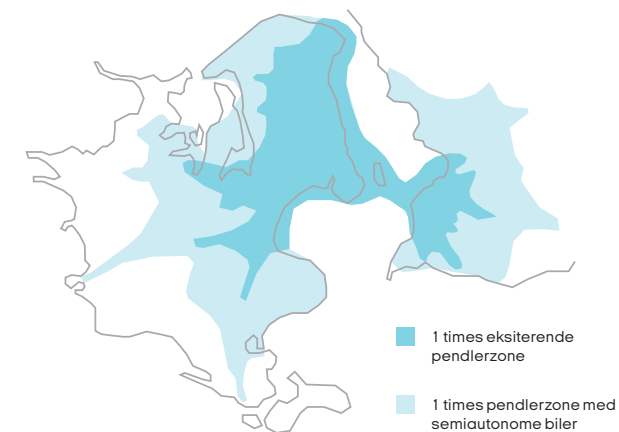
Afstand til arbejdspladsen er en vigtig faktor for mange i valget af bolig. 85% af befolkningen har i dag en smertegrænse for pendling på max en time¹.

Men med introduktionen af den selvkørende* bil vil smertegrænsen sandsynligvis udvides. For eksempel vil man kunne tjekke mails, mens man kører. På den måde vil mange måske acceptere længere transporttid. Ny teknologi vil desuden kunne optimere trafikstrømmen gennem en koordinering af ruter, tættere kørsel, smallere vejbaner, samspil med lyskryds m.m. Dertil kommer, at nye arbejdsrutiner som følge af

stigende arbejdstid under pendlingen kan understøtte udviklingen i hjemmearbejdspladser yderligere. Det taler for en udvidelse af pendlerzonen [jf. figur nedenfor].

Løvrigt kan elbiler og nye muligheder for deleordninger skabe mærkbare fald i transportomkostningerne. Det taler for, at antallet af bilister vil stige.

Spørgsmålet er, om nettoeffekten vil være en indskrænkning eller udvidelse af den eksisterende pendlergrænse og dermed påvirke det fremtidige bosætningsmønster.

Ovenover ses den eksisterende 1-times-zone (blå) og den potentielle zone ved en 30 % effektivisering af trafikstrømmen (lysere nuance).

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

1. Kan den semiautonome bil afhjælpe nogle af de udfordringer, vi har omkring sammenhængskraft i dag?
2. Hvilke områder står for at opleve den største gevinst som følge de nye mobilitetsløsninger?

Kilde: 1. Danske Medier (2016)

*Med selvkørende menes semiautonom, dvs. et stadie, hvor chaufføren skal være til stede, men ikke behøver at være opmærksom hele tiden [SAE level 3]

Copenhagen Institute for **Futures** Studies
Institutttet for Fremtidsforskning

Udarbejdet af
Institutttet for Fremtidsforskning for Realdania
i forbindelse med debatmødet "For hele Danmark"
den 31. maj 2018 i Øksnehallen, København.